

YARARLI KAYNAKLAR

ÇEKÜL VAKFI
Kent Çalışmaları, ÇEKÜL Akademi
www.cekulvakfi.org.tr

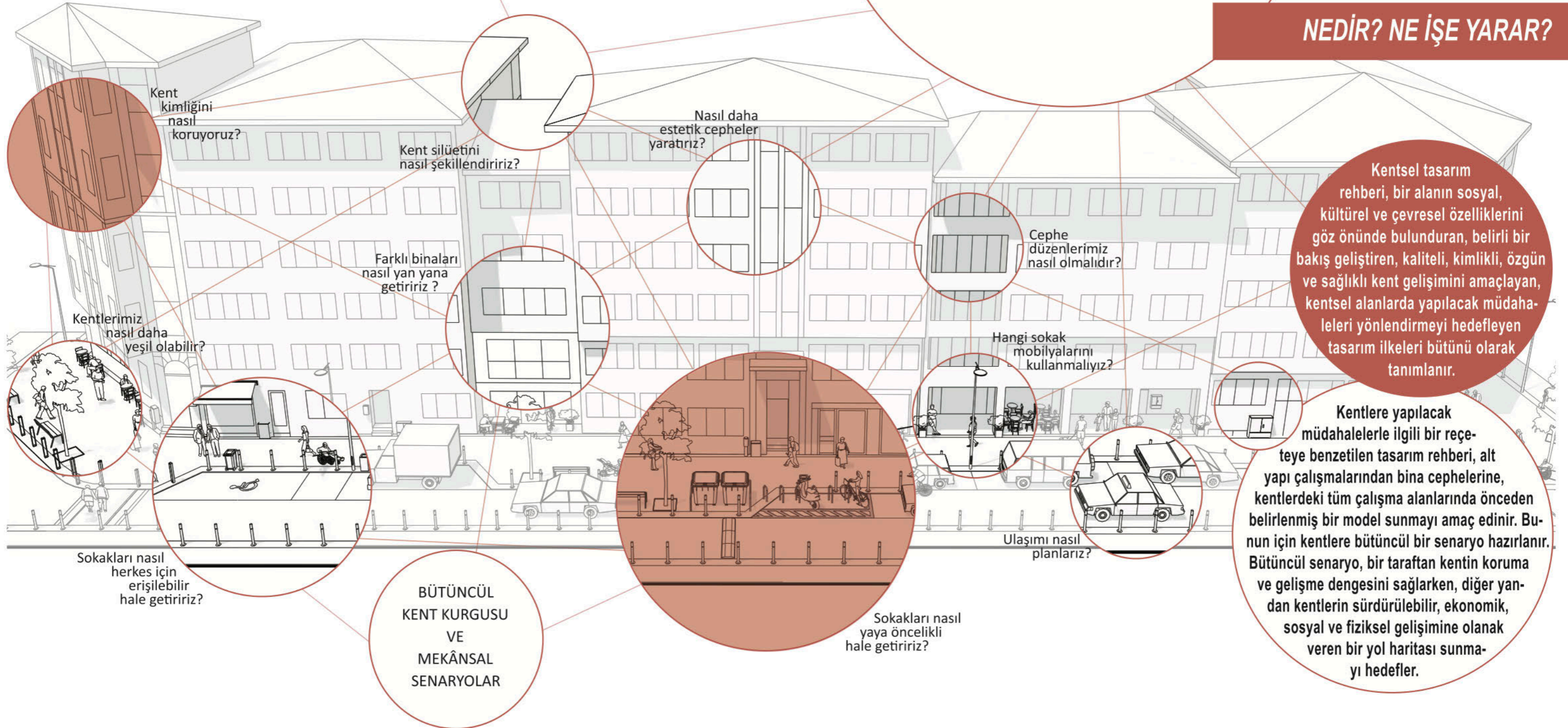
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ,
KENTTAM
www.trkentseltasarimrehberi.com/kitaplar
www.msgsu.edu.tr

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI,
Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü
www.mpgm.csb.gov.tr

KENTSEL TASARIM REHBERİ

ÇEKÜL ÇEVRE VE KÜLTÜR DEĞERLERİNİ
KORUMA VE TANITMA VAKFI

NEDİR? NE İŞE YARAR?



TÜRKİYE'DE KENTSEL TASARIM



Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca onaylanacak "Kentsel Tasarım Projelerinin Hazırlanmasına ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge"de kentsel tasarım rehberinin tanımı şu şekildedir:

‘**Md 30/f.** Kentsel Tasarım Rehberi: Tasarım mekânının imge anlam ve kimlik kazanmasını, var olan kimliğin korunması ve kimliğe değer kazandırılmasını, estetik ve sanat değerinin yükseltilmesini, yapıların bir uyum içerisinde ve bütünlük oluşturacak şekilde düzenlenmesini ve bütünde kentsel mekânın kalitesini artırmayı amaçlayan, tasarım ilkeleri ve uygulamaya yönelik alternatifleri ve yazılı-görsel detayları barındıran, uygulamayı yönlendiren belge’ olarak tanımlanmaktadır.’

İMAR MEVZUATINDA İLGİLİ TANIMLAMALAR

Ülkemizde, son yıllarda kentsel tasarım rehberleri üzerine önemli çalışmalar yapıldı. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi işbirliğinde yürütülen Kentsel Tasarım Rehberleri Projesi; Türkiye’de uygulanabilecek kentsel tasarım rehberleri için model oluşturmayı amaçlamakta; araştırma ve tanımlama, içerik ve mevzuat başlıkları altında toplanan 3 ciltlik bir çalışmayı kapsamaktadır. Geçmişte sadece yerel yönetimlerin tercihiyle hazırlanan bu rehberler, yakın gelecekte koruma imar planlarına ek olarak hazırlanacak, tamamlayıcı yasal dökümanlar haline gelecektir. Bu kapsamda koruma mevzuatının içinde kentsel tasarım rehberleri kendilerine yer bulmaktadırlar.

3194 Sayılı İmar Kanunu doğrultusunda çıkarılan yönetmelikte ‘kentsel tasarım projesi’ ve ‘kentsel tasarım rehberi’ kavramlarından söz edilmektedir:

3194 sayılı İmar Kanunu doğrultusunda çıkarılan Yönetmelik: Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği (14.06.2014)

Md4:

Kentsel tasarım projesi: Doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve ekono-

mik özellikler ile arazi yapısı dik-kate alınarak, tasarım amacına göre kütle ve yapılanma düzeni veya açık alan düzenlemelerini içeren; taşıt ulaşımı, otopark ve servis ilişkileri ve yaya dolaşım ilişkilerini kuran; yapı, sokak, doku, açık ve yeşil alanların ilişkisini ve kentsel mobilya detaylarını gösteren; altyapı unsurlarını bütüncül bir yaklaşımla disiplinlerarası olarak ele alan; anlam ve kimlik özelliklerini ifade eden; tasarım ilke ve araçlarını içeren uygun ölçekteki projeyi ifade eder.

Md30:

- Kentsel Tasarım Projesi yapılacak alanın sınırları imar planında gösterilebilir.
- Master plan hazırlanabilir. Kentsel tasarım değerlendirme komisyonu kurulabilir.
- Uygulama imar planı onaylanmadan kentsel tasarım projeleri uygulanamaz.
- Uygulamaya yönelik kılavuz ve tavsiye niteliğinde kararları içerecek şekilde kentsel tasarım rehberi hazırlanır.
- Yaya bölgeleri ve meydanların planla ve tasarım ile geliştirilmesi esastır.
- Bakanlıkça usul ve esas belirlenir.



KENTSEL TASARIM REHBERİ SÜRECİ NASIL İŞLER?



VİZYON

Kentsel tasarım çerçevesinin oluşturulması ve proje konusunun tanımlanmasını kapsar. Alan ile ilgili hedeflerin ve stratejilerin oluşturulması gerekir. Projeye başlarken yönetim planının oluşturulması ve projeye dahil olacak paydaşlar belirlenir. Proje ekiple-ri oluşturulur.



ANALİZ

Belirlenen alan ile ilgili niteliksel ve niceliksel verilerin toplanması, bilginin özetlenmesi ve analiz edilmesi, haritalanması ve sunum haline getirilmesi sürecini kapsar. Bu aşamada tasarım rehberinin içeriği ve kentsel tasarım rehber alanlarının belirlenmesi istenir.



KENTSEL YAPILANMA

Bütüncül bir yaklaşım ile, kent mekânlarının yerel kimlikle uyumlu, özgün yapısını koruyan, hafıza mekânlarının sürdürülebilirliğini sağlayan, yere özgü bir kent kurgusu geliştirmeyi amaçlar. Kentsel tasarım kararlarının tasarıma yansımaları bu süreçte ortaya çıkar.



MEKÂN

Yere özgü tasarım kararlarının belirlenmesi, ilke ve standartların oluşturulması, bu doğrultuda tasarım kodları ve kentsel tasarım projelerinin geliştirilmesi sürecini kapsar. Kamusal ve özel alanlar arasında kalan ara yüzlerin tanımlanması; sokak, bina cepheleri, peyzaj gibi konuların detaylı ele alınarak, kent mekânlarının güzelleştirilmesi, kimlik ve kalite kazandırılması amaçlanır.



UYGULAMA

Kentsel tasarım rehberi çalışmasının uygulanabilmesi için gerekli kaynakların bulunması, yarışma ve kampanyalar ile kitlelere duyurulması, uygulama sürecinin yönetimi ve denetlenmesi aşamalarını kapsar. Kentsel tasarımın yönetimi, sadece belediye ve kamu kurumları tarafından ele alınacak bir süreç değil, çok aktörlü katılım süreçlerini esas alır.

KENTSEL TASARIM REHBERİ TİPLERİ NELERDİR?

GENEL REHBERLER

Ülkesel strateji ve hedeflerin belirlendiği, kentsel gelişmeye yönelik planlama ve tasarımın bütüncül bir çerçeve içinde çalışıldığı rehberlerdir.

kapsamı

Ülkesel tasarım politikaları (kamu kuruluşları veya özel sektör)
Yerel rehberler (yerel yönetim kadroları hazırlar)

bkz. New Zealand Urban Design Protocol

Kapsamlı Rehber (proje yapımı; uygulama/denetim),
Yönlendirici Rehber (ilkeler/insiyatifler/kapasite),
Finansal destek ve teknik yardım.

TEMATİK REHBERLER

Bölgesel veya ilçe ölçeğinde hazırlanan tematik rehberler, koruma alanları, ulaşım planlaması, kıyı kullanımı, yeşil kuşak, yüksek yapı politikaları gibi spesifik konuları ele alan rehberlerdir.

Sektörel rehberler
Kurumsal rehberler
Kentsel elemanlar için özel rehberler

bkz. Chicago Riverwalk Guidelines

Kültür, turizm, konut, sanayi, tarım özelleştirme, ulaştırma ve spor vb. konular üzerine çalışılır.
Sokak, meydan, yapı cephesi, rekreasyon, kıyı alanı, mahalle vb. konular üzerine çalışılır.

PROJE BAĞIMLI REHBERLER

Özel alanlar için uygulamaya yönelik kentsel tasarım projelerinin hazırlandığı ve belli tasarım kararlarının verildiği rehberlerdir.

Proje yapım rehberleri
Uygulama rehberleri

bkz. Grand Lyon, Proje Lyon Confluence

Kentsel aks ve koridorlar, kentsel kamusal mekânlar, kentsel odaklar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.

İZLEME-DENETİM REHBERLERİ

Uygulamaya dönük projelerin, takibinin yapıldığı ve buna bağlı bir denetim süreci modelinin önerildiği rehberlerdir.

Ülkesel
Yerel

bkz. Brownfield Community Improvement Plan

Finansal desteklerin uygun olarak kullanılıp kullanılmadığının denetimi yapılır.

KATILIM REHBERLERİ

Tüm katılımcıların söz sahibi olduğu proje süreçleri önemlidir. Katılımcı bir yöntemin anlatıldığı ve uygulandığı proje rehberleridir.

Ülkesel
Yerel

Katılımın organize edilmesi süreci anlatılır. Kentsel tasarım rehberi çalışma süreci boyunca başından sonuna kadar çalışmayı besleyecek şekilde ilerlemelidir.

PAYDAŞLAR

Kentsel tasarım rehberlerinin hazırlanması ve uygulanması için merkezi kurumlar, yerel yönetimler, yatırımcılar ve tasarımcılar ile paydaşların yer aldığı bir sürecin tasarlanması önemlidir.



KENT YÖNETİMİ

Kentin geleceğini kurgulamak için iyi bir yönetim modeli sergilemek ve kent ile ilgili alınacak kararları katılımcı bir süreç içerisinde belirlemekten sorumludur (merkezi kurumlar ve yerel yönetimler).



YATIRIMCI VE TASARIMCI

Tasarım ve gelişim sürecinin koordinasyonu ve uygulanabilirliğini sağlamaktan sorumlu ekiptir (yerel yönetim kadroları, danışma kurulları vb.).



SİVİL TOPLUM

Mekân işlevlerini geliştiren ve kamusal mekânın değerini yükselten kent kullanıcılarıdır (STK'lar, yaşayanlar).